

การสำรวจการติดตัวอ่อนระยะเมตาเซอร์คาเรียของพยาธิใบไม้ในปลาน้ำจืดวงศ์ตะเพียน บริเวณหนองหานกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

กำพลพัฒน์ แดงนา¹, ณิชญาดา ศรีสุข¹

จตุรุษ โลกายุทธ์², ปฐมวดี ประนัดเต², สุขสันติ ประกอบวงษ์³

¹นักเรียนโรงเรียนอุดรพิทยานุกูล, E-mail : kampholpathdangna@gmail.com

²โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล ³มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทคัดย่อ

โรคพยาธิใบไม้ตับเป็นปัญหาที่สำคัญในทางสาธารณสุขของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ซึ่งเป็นความเสี่ยงของการเกิดโรคมาเร็งท่อน้ำดี จากการศึกษาข้อมูลทางสาธารณสุขในปัจจุบัน พบว่า ยังไม่มีรายงานความชุกและความหนาแน่นของการติดโรคพยาธิใบไม้ในบริเวณหนองหานกุมภวาปี คณะผู้ศึกษาจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการขึ้น เพื่อหาความหนาแน่นของระยะติดต่อเมตาเซอร์คาเรียของพยาธิใบไม้ในปลาวงศ์ตะเพียนที่ถูกจับได้ในบริเวณหนองหานกุมภวาปีจังหวัดอุดรธานี โดยทำการเก็บตัวอย่างปลาในพื้นที่ 5 จุดโดยรอบแหล่งน้ำ ได้แก่ บ้านคอนคง ตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม บ้านม่วง ตำบลคอนสาย อำเภอภูแก้ว บ้านแซแล ตำบลแซแล บ้านเชียงแหว ตำบลเชียงแหว และบ้านเดียม ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี ปลาที่ถูกจับได้สามารถจำแนกพันธุ์ปลาได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่ ปลาสร้อยขาว ปลาสร้อยนกเขา และปลาไส้ตันตาแดง เมื่อนำตัวอย่างปลาแต่ละชนิดมาตรวจหาตัวอ่อน ระยะเมตาเซอร์คาเรีย ของพยาธิใบไม้ด้วยการย่อยด้วยสารละลายเอนไซม์เพปซิน และกรองเอากากออก แล้วตกตะกอนเพื่อตรวจหาตัวอ่อนพยาธิใบไม้ผ่านกล้องจุลทรรศน์ ผลการศึกษาในโครงการพบว่า การติดตัวอ่อนระยะเมตาเซอร์คาเรียของพยาธิใบไม้ลำไส้ และพยาธิใบไม้ตับ ชนิด *Opisthorchis viverrini* ในปลาน้ำจืดวงศ์ปลาตะเพียนมีความหนาแน่นของเมตาเซอร์คาเรียเฉลี่ย 0.23 เมตาเซอร์คาเรียต่อปลา 1 ตัว โดยพบพยาธิใบไม้ในลำไส้มากที่สุด มีความหนาแน่น 0.20 เมตาเซอร์คาเรียต่อปลา 1 ตัว โดยความหนาแน่นของเมตาเซอร์คาเรียมีความแตกต่างกันในปลาแต่ละชนิด และพื้นที่ การติดตัวอ่อนระยะเมตาเซอร์คาเรียของพยาธิใบไม้พบมากที่สุดในปลาไส้ตันตาแดงจากบ้านม่วง ตำบลคอนสาย อำเภอภูแก้ว ความหนาแน่นเฉลี่ย 0.75 เมตาเซอร์คาเรียต่อปลา 1 ตัว ซึ่งอาจมีปัจจัยมาจากความจำเพาะในการเป็นพาหะนำโรคของปลาและสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่เก็บตัวอย่าง รวมถึงฤดูกาลในการเก็บตัวอย่างปลาด้วย และจากการศึกษาโครงการนี้ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนเบื้องต้นในการเฝ้าระวังในพื้นที่เสี่ยงของเขตสุขภาพที่ 8 ต่อไป

คำสำคัญ : เมตาเซอร์คาเรีย, *Opisthorchis viverrini*, พยาธิใบไม้ลำไส้, มะเร็งท่อน้ำดี